

Dobrodelnost.

Veseloigra v treh dejanjih. — Spisal dr. Fr. Detela.

OSEBE: MARTIN GORNIK, trgovec.
DORA, njegova žena.
ANA, njegova hči, njena pastorka.
PAVLA, njuna hči.

MARTA, njegova svakinja.
GRIČAR ANTON, trgovec.
HREN JOSIP, zasebnik.
LOJZA, hišna.

Vrši se v večjem slovenskem mestu; prvo dejanje v Gornikovem stanovanju, drugo na gostilniškem vrtu, tretje na hodniku pred Hrenovo sobo.

Prvo dejanje.

(Salon v Gornikovi hiši; na mizi dva šopka v vazah.)

Prvi prizor.

Martin, Dora, Ana (podomače oblečena), Pavla (ogledujejo šopke).

MARTIN. Danes si lahko zadovoljna s svojim godom, Dora. Toliko voščil ne dobim jaz v desetih letih, šopka pa sploh nikoli ne.

DORA. Zadovoljna! Kakó zadovoljna, Martin? Pavletovih, Miklavčevih, Strgarjevih ni bilo na izpregled. Jerebova mi je pismeno čestitala. Da je osebno prišla, bi ji bila krona padla z glave. Sicer pa še boljše; vsaj tudi meni ne bo treba k njej hoditi. In ta šopek!

PAVLA. Ta šopek je poslal gospod Gričar. Ana, poglej ga! Na trgu je kupljen in za štiri krone je predrag.

ANA. Oh, Pavla, saj je čeden; in kako diši! Meni se ne zdi Hrenov nič lepši.

PAVLA. Nič lepši, Ana? Razložek je ko noč in dan.

MARTIN. To je vse skupaj pet krav za en groš. Ampak danes prideta gotovo oba osebno čestitat, Gričar in Hren, in hotela bosta že kaj izvedeti. Meni bi bilo jako ljubo, Pavla, če bi se ti že enkrat odločila za enega ali za drugega.

PAVLA. Saj se nikamor ne mudi, papa. Vrhutega ni tako lahko izbirati. Vzor-mož, za kakršnega bi se res moglo srce vneti, ni ne eden ne drugi.

MARTIN. Saj tudi ti nisi vzor-ženska, Pavla.

DORA. Martin, prosim te, prepustimo to sodbo snubcema, ki imata oči in okus.

ANA. Jaz bi ti svetovala, Pavla, da vzemi Gričarja, ki je pametnih besedi in modrega vedenja; Hren se mi zdi objesten in ničemuren.

PAVLA. Meni pa ravno Hren bolj ugaja. Pa vzemi ti Gričarja!

ANA. Saj ne mara zame; zate se oba vlečeta.

MARTIN. Pa se bosta naveličala, in med dvema snubcema bo obsedela naša Pavla. (Ani.) Ti pa nikar vedno v kuhinjo ne letaj, kadar imamo goste! Ljudje bodo mislili, da nimamo ne kuharice ne hišne.

DORA. Če jo kuha veseli, ji nikar ne greni, Martin, tega veselja! Moj rajni papa je vedno trdil, da se vsakemu svoja želja zdi največja sreča. In ravno danes, Ana, moraš paziti, da bo kosilo, kakor se spodobi. Le stopi pogledat, da se kaj ne pripali!

ANA. Že grem, mama. (Odide.)

Drugi prizor.

Prejšnji, brez Ane.

DORA. Pavla, ti boš pa meni družčino delala.

MARTIN. Vidiš, Dora, ravno to se meni ne zdi prav, da delaš ti razliko med Ano in Pavlo. Če nista obe tvoji hčeri, moji sta obe.

DORA. Za božjo voljo, Martin, jaz da delam razliko! To je vendar največja nepristranost, če pustim vsaki svoje veselje. Naravnost kri- vičen si mi.

MARTIN. Bojim se, kaj ljudje poreko.

PAVLA. Oh, papa, saj se drugi tudi ne brigajo, kaj porečemo mi!

DORA. Kdor posluša, kaj ljudje pravijo, bo dosti slišal, pa malo storil. Moj rajni papa je vedno trdil: Da prideš naprej, na nikogar ne glej!

MARTIN. Torej le glejta, da prideta naprej! Jaz grem po svojih opravkih.

DORA. Vrne se kmalu! Morebiti se bo kaj važnega govorilo.

MARTIN. Bosta vedve tudi same opravili, kakor sta dosedaj opravljali. Ako bi šlo po mojem, bi Hrenu vrata pokazali in Gričarju rekli, naj vzame Pavlo ali Ano, katero hoče. (Odide.)

Tretji prizor.

Dora, Pavla, (pozneje) Lojza.

DORA. Takšen je tvoj papa: vse skrbi so na mojih ramah; na glavi imam pa še priprave za ustanovni zbor društva »Naš naraščaj«. Oh, kako prav je trdil moj rajni papa: Kdor se sivih las boji, naj se varuje skrbi!

LOJZA (vstopi). Gospod Hren. (Dora in Pavla planeta pokoncu.)

DORA. Tako zgodaj? Pavla, ti ga sprejmi! Jaz se moram preobleči.

PAVLA. Ne, ne, mama; jaz si moram lase popraviti. (Obe izgineta.)

Četrty prizor.

Lojza, Hren.

HREN. Kaj? Lojza, Vi tukaj? Odkdaj pa?

LOJZA. O, že tri dni. A časi ste me tikali, gospod Hren. Ali se še spominjate? Oh, kako je bilo prijetno!

HREN. Zdaj pa je neprijetno. Zdaj sva si popolnoma tuja; ali razumeš, Lojza?

LOJZA. Brez skrbi, gospod Hren! Saj nismo otroci. Vaš sinček pa raste kakor konoplja, in kako lepo je okrogel! Vam popolnoma podoben.

HREN. Tiho, tiho! Če Vas kdo sliši.

LOJZA. Obe sta leteli v spalnico. Tja se ne sliši nobena beseda, in od zrcala ju ni tako hitro spraviti. Ali mislite, da ne vem, čemu sem kaj zahajate?

HREN. Čenče, čenče. Znanec sem, in danes je gospejin god.

LOJZA. Saj se ni treba skrivati. Ali mislite, da sem kaj huda? Po mojem mnenju pa je Ana boljša. Pavla je trapasta kakor njena mati.

HREN. Ti, pusti me, lepo te prosim, in pojdi svoja pota!

LOJZA. O priliki, kadar bo gospôda z doma, Vas obiščem, gospod Hren, da me popeljete na kavo.

HREN. Bog ne daj! Tukaj imaš par kronic, pa idi! (Lojza odide.) To je sitno; to je neprijetno in mučno.

Peti prizor.

Hren, Ana.

ANA. Prosim, gospod Hren, sedite! Mama in Pavla prosita oprostčenja; a bosta takoj tukaj. Mama je prav vesela, ker ste ji poslali tak lep šopek za god.

HREN. Malenkost. Vaša mama je blaga gospa, vsa vneta za družabno delo.

ANA. Pač res. Koliko skrbi ji prizadeva ustanovni zbor novega društva!

HREN. Društvo »Naš naraščaj«! Krasna ideja, moderna in aktualna! Gospa mama bo najbrž predsednica.

ANA. Bog daj, da bi se ji izpolnila želja! Najbrž se tudi nobena druga gospa ne trudi tolikanj za to društvo.

HREN. Gospodična Pavla bo tajnica, kakor čujem. Vi, gospodična, se pa nič ne brigate za društveno življenje?

Šesti prizor.

Prejšnja, Martin, Gričar.

MARTIN. Prosim, vstopite, gospod Gričar! Ah, tukaj že čaka gospod Hren. Dober dan, gospod Hren!

GRIČAR. Pozdravljena, gospodična Ana!

HREN. Klanjam se, gospod Gornik. (Mu poda roko in se pozdravi z Gričarjem.)

ANA. Mama in Pavla bosta vsak čas tukaj.

GRIČAR. Kako se imate, gospodična?

ANA. Dobro. A gospoda ne smeta zameriti, da sprejemam kar v domači obleki.

MARTIN. Ana gospodinji za vso hišo.

HREN. Oprostite, gospôda! (Vstane, odpre vrata v drugo sobo in zakliče:) Gospa Gornikova, gospodična Pavla, ali še nista zadosti dražestni? Ali motim?

DORA (iz druge sobe). Vi ne motite nikoli, gospod Hren.

PAVLA (takisto). Vstopite, prosim. — Kakšno prijetno presenečenje! (Hren odide.)

Sedmi prizor.

Prejšnji, brez Hrena.

MARTIN. Takšen mora biti človek, da ga imajo ženske rade.

ANA. Pavla je tako dobrega srca. Vi, gospod Gričar, pridete premalokrat k nam; gospod Hren je marljivejši. On tudi Pavli nikdar ne oporeka, Vi pa dostikrat.

GRIČAR. Ker ima včasih tako čudne nazore.

ANA. To se bo vse izpremenilo.

MARTIN. Tudi jaz tako mislim. — Ampak da Vas pustita toliko časa čakati, to je preneumno. (Odide za Hrenom.)

Osmi prizor.

Gričar, Ana.

GRIČAR. Vi, gospodična, ste popolnoma drugačnih nazorov. Le škoda, da ima človek tako malo prilike z Vami govoriti. Nikoli ne pridete v nobeno družbo; nikjer Vas ni videti.

ANA. Ker je doma preveč dela.

GRIČAR. Res ga je vedno dosti, če hoče kdo delati. Jaz tudi nikoli ne utegnem. Najrajši bi se tudi zdajle kar poslovil in Vas prosil, da izročite mami mojo čestitko.

ANA. Nikarte, gospod Gričar! Sestra bo žalostna. Če Vam je njena sreča pri srcu, ne smete prepušiti bojišča tekmeču.

GRIČAR. Oh, takšnemu tekmeču!

ANA. Prav zaradi tega.

GRIČAR. Kako je to, gospodična Ana, da z Vami jaz tako lahko govorim, z Vašo sestro pa ne?

ANA. To je lahko umeti. Pavli se želite prikupiti in bojite se, da ne bi Vam kake besede zamerila; pri meni nimate ne te želje ne tega strahu. Ali ni tako?

Deveti prizor.

Prejšnja, Dora, Pavla, Hren, Martin.

MARTIN. Zdaj sem vendar pripeljal našo godovnico.

DORA. Ah, oprostite, gospod Gričar, da ste morali toliko časa čakati! Upam, da Vas je Ana dobro zabavala. Ana je povsod moja namestnica; kajne, Martin? Prisrčno hvalo za šopek, gospod Gričar!

GRIČAR. Želim Vam, gospa, da bi še prav mnogokrat obhajali svoj lepí god, srečnejša in zadovoljnejša od leta do leta.

DORA. Mnogo godov je mnogo let, in mnogo let je starost, gospod Gričar.

HREN. O starosti, gospa, ne odločujejo leta, ampak zdravje in moč, in oboje Vam kipi s cvetočih lic in iz živih oči.

DORA. Slišiš, Pavla?

PAVLA. Dà, mama; gospod Hren zna take lepe rožice saditi, da se ni čuditi lepemu šopku iz njegovega vrta. Ali dovoliš, mama, da si ga jaz prisvojim?

DORA. Gospod Gričar je tudi lepega poslal. Vse preveč, gospoda, vse preveč.

HREN. Ravnotako lepo naj vzcnete pod Vašim vodstvom, gospa Gornikova, društvo »Naš naraščaj«.

DORA. Ah, moje nebogljeno dete! — Ana, poglej malo v kuhinjo! Saj tebe ne zanimajo taki pogovori.

ANA. Klanjam se. (Odide.)

Deseti prizor.

Prejšnji, brez Ane.

MARTIN. Za naraščaj naj bi se res le žene brigale, ne dekleta.

HREN. Ravno dekleta, gospod Gornik; iz deklet postajajo matere.

GRIČAR. Da, večkrat se kaj takšnega primeri.

DORA. Čudne misli! Človek ne bi verjel, koliko je še srednjeveštva med nami. Mati je vendar mati, naj bo dekle ali žena, in deliti otroke v zakonske in nezakonske je skrajno krivično, kakor če bi imeli oni kakšno zaslugo in ti kakšno krivdo, da so, kar so.

HREN. Če bi bila večina ljudi Vaših misli, gospa, bi se precejšen del socialne bede olajšal. Nazori, ki jih Vi gojite, so plemeniti in vzvišeni.

PAVLA. Mama jih ne samo goji, ampak se tudi ravna po njih in jih uveljavlja. Našo novo hišno ste videli, gospod Hren?

HREN. Kako to mislite, gospodična? Ali ni pripravno dekle?

DORA. Dekle in mati; zato sem jo vzela v službo.

MARTIN. Bridka resnica. Prejšnja je morala iti. Bila je sicer poštena, pridna, poslušna, samo naraščaja ni bilo. Ta je pa precej avšasta, ampak nam gre za naraščaj.

DORA. Kaj pravite, gospod Hren?

HREN. V nazorih se popolnoma strinjam z Vami, gospa; v tem posebnem slučaju pa bi jaz na Vašem mestu ne ravnal tako. Premislite! Dve hčerki sta v hiši, danes ali jutri obe nevesti. Ali je to družčina za gospodično Pavlo ali Ano?

MARTIN. Tudi jaz sem na to opozarjal, gospod Hren.

DORA. Predsodki, gospoda; dvojna morala moškega spola.

GRIČAR. He, gospa, če bi se Vam ponujal zet z burno preteklostjo, ali bi mu ne pokazali vrat?

DORA. Zakaj? Jaz nimam predsodkov. Na preteklosti sloni sedanost, na sedanost se zida bodočnost.

HREN. Ampak ljudje imajo jezike in spravijo lahko nedolžnega človeka v neprijetno zvezo. Ali ne bi bilo hudo, če bi moral nedolžen človek,

recimo gospod Gornik ali gospod Gričar, zaradi pomanjkanja predsodkov trpeti?

GRIČAR. Jaz se ne brigram za obrekovanje.

HREN. Vaša stvar; jaz pa nimam tako debele kože. Ljudje ne smejo misliti, da ima človek za svojo dobrotelost kake posebne, tajne razloge. Mene na primer bi opravljanje bolelo, in gospa Gornikova in gospodična Pavla bi mi najbrž tudi namignili, da sem opravil.

PAVLA. Oh, narobe, gospod Hren. Tem ljubši in zanimivejši bi nama bili.

DORA. Kako čuden svet! Da se ljudje koljejo in pobijajo za tujo slavo in tuj denar, to se zdi naravno, pravilno, pred Bogom in pred ljudmi zaslužno delo; brezsrdno odiranje ubožcev se opravičuje s socialnimi razmerami; za sovraštvo in zavist in lakomnost se dobe izgovori: za ljubezen, ki se ne drži paragrafov, ga ni. Naša Lojza ni še nikogar odrla, nikogar zatrla, nikogar umorila.

HREN. Plemeniti nazori! Če bi vse gospodinje tako ravnale kakor Vi, gospa, koliko solz bi se posušilo! Zakaj takih sirot se potika mnogo po svetu; ampak vsem mi ne moremo pomagati.

MARTIN. Organizirati bi se morale. Zakaj se ne organizirajo?

HREN. Tak je socialni red, in pod njim trpi vse, kar je nezakonsko, matere, otroci in tudi očetje. — Vi se smejete, gospod Gričar? To je brezsrdnost. Tudi očetje so siromaki.

GRIČAR. Naj se pa še zanje ustanovi dobrotelno društvo, ki jim bo lajšalo bedo in skrbi. — Ali ste otročička tudi v hišo vzeli, gospa?

DORA. Kam pa mislite, gospod Gričar! Mi smo poštena, ugledna rodbina in enega križa imamo zadosti.

MARTIN. Pavla, ali ne bi hotela ti malo k Ani pogledati?

DORA. Če misli Pavla postati tajnica našega društva, se mora o vsem poučiti, kar je važnega za dosego naravnega poklica, za uresničenje naravnega vzora vsake ženske. Ženska, ki postane mati in gospodinja, je dosegla svoj namen; vsaka druga ga je zgrešila. Ženska je rojena mati in gospodinja.

HREN. Tako je, gospa; in moški je rojen oče in gospodar. A koliko jih zgreši svoj naravni poklic vsled socialnih razmer!

DORA. A moški si laže pomagajo; skrbeti je treba najprej za matere in otroke. Oh, če bi go-

spodje vedeli, koliko navdušenja vlada v najširših krogih za naše društvo! Mene hočejo imeti dame za predsednico; toda jaz se branim; zakaj odgovornost je velika in delo nehvaležno. Če društvo prospeva, se šteje to članom v zaslugo; če propada, je predsednik kriv. Kljub temu ne vem, če se bom mogla ubraniti. A naj bo, kakor hoče; predsednica ali ne: društvu hočem posvetiti vse svoje moči; zakaj tu ne gre za čast, ampak za načela in za občno blaginjo. Pavla bi bila pa tajnica.

GRIČAR. Kakor nalašč. Njene misli so vedno tajne. Jaz bi pa rad, da bi jih že enkrat objavila in govorila.

DORA. Vem, vem, gospod Gričar. Jaz sem ji že mnogo prigovarjala in oče tudi. A kar ne more se odločiti. Najrajša bi osrečila oba gospoda.

GRIČAR. Tega pa ne, gospodična; samo enega, prosim. Dovolite, gospa, da se poslovim in Vam še enkrat vso srečo voščim! Zdrava, gospodična! Klanjam se.

MARTIN. Jaz grem z Vami, gospod Gričar, da se domeniva o tistih naročilih. Dobro se imejte! (Odideta.)

Enajsti prizor.

Prejšnji, brez Martina in Gričarja.

PAVLA. Vi ne veste, gospod Hren, koliko ima naša mama načrtov, kaj vse hoče započeti, da se doseže namen našega društva.

HREN. Cvetlični dnevi, umetniški večeri, beneške noči v dobrotelen namen; kaj?

DORA. Oh, vse že ponošeno, vse stara šara.

PAVLA. Svoj list bo izdajalo društvo.

HREN. Imenitno! Listov ni nikoli preveč. Ilustrovan seveda.

DORA. Ilustrovan mesečnik.

HREN. O uspehu ni dvoma. In kakšne podobe bo prinašal?

DORA. Najprej pride na vrsto seveda odbor društva, s kratkimi životopisi, brez hvalisanja, ki budi samo zavist, toda s primerno oceno zaslug. Potem bi razveseljeval list svoje bralce s podobami imenitnejših dobrotnikov in dobrotnic.

HREN. Vi se obračate torej ne samo na dobrosrčnost, ampak tudi — no, kako bi rekel?

DORA. Recite, ničemurnost ljudi in tudi zabavoželjnost. S kakšnimi nameni dajejo ljudje, to je za nas brez pomena; samo da dajejo.

PAVLA. Vlada nas bo morala tudi podpirati.

HREN. To se razume; čemu pa je vlada.

DORA. Tukaj nam ni toliko za denar; ampak za nekak uradni značaj društva nam gre. Odbornicam naj bi se dovolili kakšni vnani znaki, obšivi, obrobki ali posebne čepice.

HREN. S perjem od čaplje ali od noja.

DORA. Sploh kaj takšnega, kar bi ne kazilo človeka. A me ne bomo samo podpirale, ampak tudi vzgajale siromake. Vedno se toži, da dobrot ne najde hvaležnosti. Naš list bo odprl predale podpirancem, da bodo lahko objavljali svoje zahvale. Prirejale se bodo primerne slovesnosti in veselice na čast dobrotnikom.

HREN. To bo imenitna šola hvaležnosti.

Dvanajsti prizor.

Prejšnji, Marta.

MARTA. Ah, tukaj se zabavate. Pozdravljeni, gospod Hren! Dora, še enkrat: Vso srečo. Tebi, Pavla, je pa ni treba voščiti. Ti jo že imaš, kakor se vidi. Ali smem čestitati, gospod Hren? Ah, dva krasna šopka! Pa saj imamo dve dekleti, dve nevesti. Kje pa je Ana?

PAVLA. Teta Marta, ali ne veš, da se Ana ne briga za takšne ničemurnosti?

MARTA. Na, na, na, saj se poznamo. Kaj, gospod Hren?

PAVLA. Meni je rekla sama, da bi gospoda Hrena ne vzela.

HREN. Ah, jako laskavo; ampak za ta poklon ji nisem dal jaz nobenega povoda.

PAVLA. Ti ne veš, teta, kako živahno smo mi ravnokar razpravljali o društvu »Naš naraščaj«.

MARTA. Ah, »Naš naraščaj«! Prav, da si me spomnila. Saj zaradi tega sem prišla. Spletke, Dora, spletke se snujejo. Jerebovo hočejo imeti za predsednico, Miklavčevo Julko pa za tajnico.

DORA. Kaj? Jerebova predsednica, ki ni ne duševno ne telesno sposobna? Ali je to postava za predsednico? Kaj pravite, gospod Hren?

HREN. Da bi postala Jerebova predsednica, je po mojih mislih izključeno. Predsednica mora že s postavo imponirati, zlasti predsednica društva »Naš naraščaj«. Vi, gospa, ste rojena predsednica.

DORA. O njenih dušnih vrlinah pa rajši molčim.

MARTA. Zgovorna pa je zelo.

DORA. Kratke misli in dolge besede, kakor je vedno rekel moj rajni papa.

MARTA. Za obe se baje skrivaj prav živahno dela. Nekdo je raztrosil, da ti sploh ne kandidiraš in Pavla da odklanja tajništvo.

DORA. Taka podlost! Naj si misli človek ljudi še tako hudobne, vedno ga še presenetijo.

MARTA. Neprijetno, grozno; ampak je tako.

DORA. Premislite, gospod Hren! Jaz sem sprožila misel o ustanovitvi društva »Naš naraščaj«; moj je bil predlog, moj načrt; jaz sem tekala od hiše do hiše; jaz prigovarjala, vnela, navduševala; koliko pota sem storila zaman, koliko grenkih požrla drugod in doma! O, tudi doma! In zdaj si hočejo moj trud, moje žulje prilastiti druge, ki niso storile nobenega koraka, genile z nobenim prstom! Kaj pravite, gospod Hren?

HREN. Da je to nezaslišano, nesramno in podlo. To je prav peklenska zloba.

DORA. Jaz se ne vdam. A kaj je storiti?

MARTA. Jerebova si je dala napraviti za čast, ki jo čaka, novo obleko; Miklavčeva že nosi nov klobuk.

HREN. Skrajna nesramnost!

DORA. Dà, takšne so! Na moj račun takorekoč.

HREN. Na medvedovo kožo, gospa.

DORA. Če Bog dá. Ampak, Marta in Pavla, takoj na pot! Marta, ti pojdi nad Črnetove, Brtončljeve in Brezovarjeve; Pavla, ti k Staretovim in Mihelčičevim; druge prevzamem jaz. Gospod Hren, Vi mi tudi lahko pomagajte; z mojim možem ni namreč nič.

HREN. Vse moje sile so Vam in gospodični Pavli na razpolago.

DORA. Nastopite Vi v novinah; ožigosajte to podlo zahrbtnost, to potuhnjeno nehvaležnost, to hinavsko sleparstvo! Opišite, kako so se mi v obraz prilizovale, koliko južin so pri meni použile, koliko drugih dobrot prejele! O črna nehvaležnost, za kakršno zgodovina nima primera!

HREN. Gospa, zanesite se name! Jaz jih bom razmesaril, da se bodo še Vam smilile.

PAVLA. Mama, meni pa se ne zdi okusno, tako zasebno perilo v javnosti prati. Pomisliti je tudi treba, da bodo tisti, katere napademo, odgovarjali; zabavljanje, zmerjanje, psovanje pojde naprej, in konec bodo tožbe in pravde.

HREN. Vi imate prav, gospodična. Vaše misli so vredne, da se vzamejo v poštev. Novin in sodišča se je treba s senenim vozom ogniti. Ali je to kak užitek, če se ljudje na naše stroške zabavajo? Kdor hoče mir imeti, naj pusti novine in sodišča pri miru, to je moje načelo. Vam, gospa, bom jaz na drugem polju uspešneje pomagal. Jaz obiskujem gostilnice in kavarne, hodim v gledališče in na veselice; povsod bom agitiral za Vas in za gospodično Pavlo. Ljubi Bog mi je dal tri strice, sedem bratrancev, trinajst sestričen; vsi ti morajo za Vas glasovati; kolikor jih je namreč pri društvu; če ne, se ne poznamo več, smo ločeni za vse večne čase.

DORA. Torej urno na delo! (Se pripravljajo na odhod.)

HREN. In Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo!

Drugo dejanje.

(Samoten kraj gostilniškega vrta. Par okroglih miz s stoli.)

Prvi prizor.

Hren, Lojza (sedita za mizo in pijeta kavo).

HREN. Izpila si, plačal sem; jaz še nekoliko posedim; ti pa pojdi, Lojza, da ne bodo ljudje kaj mislili!

LOJZA. Kaj pa si hočejo misliti? To je obleka gospodične Pavle. Če spustim zavoje čez oči, si bo vsak mislil, da gostite Vi svojo nevesto, in nevesto sme pogostiti vsak ženin.

HREN. Predrzna si, Lojza; zadnjič si imela obleko gospodične Ane.

LOJZA. Ki se mi je bolje podala, kajne? Ta mi je v stasu nekoliko tesna. Danes pa je šla Pavla z doma; imajo nekakšen shod; zatoorej bodite brez skrbi!

HREN. Ampak če te zalotijo, boš letela iz službe.

LOJZA (zmiigne z rameni). Manjka se drugih!

HREN. Pojdi no, lepo te prosim. Zdajzda bo kdo prišel.

LOJZA. Nikogar ne bo. Gospa in teta in Pavla bodo zborovale do noči; gospod in Ana imata pa drugega dela dosti.

HREN. A mene tudi še kdo drugi pozna. Glej, tam prihaja gospod Gričar. Zdaj imam vraga. Če ne odideš ti, zbežim jaz.

LOJZA (vstane in si zastre oči). Na svidenje! Če bo radoveden, recite, da je bila gospodična Pavla pri Vas! Hvala za kavo! V kratkem pridem zopet. (Odide.)

HREN. Pusti me pri miru! — Zdaj naj pa reče kdo, da človek ni siromak, in naj zameri ubogemu pesniku, če zajavka pod jarmom ljubezni. — Ravnodušnost velja in pogum!

Drugi prizor.

Gričar, Hren.

GRIČAR. Dober večer, gospod Hren! Jako ne ljubo mi je, če sem premotil zabavo. Ali smem prisesti?

HREN. Prosim. Gostilnica je javen prostor.

GRIČAR. Eno zaupno, popolnoma prijateljsko besedo, gospod Hren! To je bila gospodična Pavla, če sem prav videl.

HREN. Dobre oči imate, gospod Gričar.

GRIČAR. Ravnokar so se mi odprle.

HREN. Jaz se nadejam, gospod Gričar, da se Vi ne jezite name.

GRIČAR. Nikakor ne. Če bi bila gospodična tukaj ostala, bi obema čestital. Nekoliko prepozno ali pa prezgodaj sem prišel semkaj. Z gospodom Gornikom sva se bila namreč dogovorila, da se tukaj snideva. Gospa ima zborovanje. Če bo izvoljena, bomo slavili zmago; če ne, pa kazali, da si poraza ne ženemo k srcu. A kdo bi si mogel misliti, da sedi med tako važno sejo gospodična Pavla, najsrčnejša zagovornica svojih idej, pri Vas in znaša gnezdo. Če je storila to sporazumno s svojimi starši, potem moram reči, da niso lepo z menoj ravnali.

HREN. Kam pa mislite, gospod Gričar! Glejte, jaz govorim z Vami popolnoma zaupno, kot prijatelj, če Vam je prav.

GRIČAR. Oh, kdo bi se vlekel za besede!

HREN. Jaz se zanašam na Vaše viteško mišljenje, prepričan, da naju ne boste ovadili staršem, ki ne vedo o tem koraku čisto nič. Častna beseda.

GRIČAR. Jaz nisem ovaduh. A ravno to skrivanje mi je nedoumno in se mi zdi odveč. Saj niste Vi tak snubec, ki bi moral premagati vse mogoče ovire in bi mu bila vrata zaprta, da bi se moral z izvoljenko samo na prepovedanih krajih, o prepovedanih časih, preganjan in zasledovan, razgovarjati.

HREN. Verjemite mi, da mi je bil ta poset naravnost neprijeten! Toda kaj sem hotel! Zavriniti ga nisem mogel; a zdaj vidim, da ni bil prazen moj strah: svet me bo krivično sodil, da me ona izpostavlja čudnim govoricam.

GRIČAR. Za Boga, gospod Hren, ne govorite tako otročje! Ona da Vas izpostavlja govoricam! Če ona koča izpostavlja, izpostavlja sebe in svoje starše. Njo izpostavljate Vi.

HREN. Popolna istina, gospod Gričar. Vi govorite pametno in viteško. Denite to njeno vedenje, to za Vas nerazumno vedenje na rovaš njene romantične čudi, njene neizkušene nedolžnosti, ki hoče nekoliko pokljubovati javnemu mnenju in nekaj doživeti!

GRIČAR. To me tolaži, da je prišla brez vednosti svojih staršev, skrivaj.

HREN. Moja častna beseda, da gospod in gospa Gornikova in tudi gospodična Ana ne vedo o tem koraku nič. To zborovanje, ki je najbrž zelo dolgočasno, se ji je zdelo najugodnejša prilika, in tako se je prikradla semkaj. Ampak molčite!

GRIČAR. Brez skrbi! Toda zdaj, ko je stvar tako daleč, bi bilo podlo, sramotno, nečastno, če bi Vi tiste, ki je prišla za Vami, ki ste jo Vi javno sprejeli, ne vzeli v zakon. To ste Vi njeni in svoji časti dolžni. Ali umejete, gospod Hren?

HREN. Kaj ne bi? In sem tudi popolnoma Vašega mnenja. Jaz vzamem gospodično Pavlo rajši danes ko jutri. — Glejte, gospod Gornik! Lepo Vas prosim, pazite na svoje besede, ne ovažite naju!

Tretji prizor.

Prejšnja, Martin, Ana.

MARTIN. Gospod Gričar, že tukaj? Ah, gospod Hren tudi? Prav, nič ne dé. Dober večer! Naših zborovalk še ni?

HREN. Klanjam se, gospodična.

GRIČAR. Pozdravljeni, gospod Gornik!

HREN. Nocoj ste zopet dražestna.

GRIČAR. Prisrčno pozdravljena, gospodična!

HREN. Kako ljubko Vam stoji klobuček! Ali mi pustite pahljačico, da Vas nekoliko opahljam?

ANA. Ne, ne, gospod Hren. Dober večer, gospod Gričar! Ali že dolgo čakate? Vsi smo prišli prezgodaj.

MARTIN. Doma sva vse zaklenila in šla. Gospodinje ni, Pavle ni, kuharica je šla v cerkev, hišna Bog ve kam.

ANA. Ta se nam časi kar izgubi.

MARTIN. Zvonec ji bom obesil na vrat. Če bi je naši dve ne zagovarjali, jaz bi jo bil že zdavnaj

zapodil. — Oprostite, prosim, gospod Gričar! Zastran večerje moram še nekaj ukreniti.

HREN. Ker se je pridružil nov gost. Kajne, gospod Gornik? Dovolite, da grem z Vami! Na svidenje, gospodična!

ANA. Papa, ali imate podobico pri sebi?

MARTIN (vzame podobico iz žepa). Da, tukaj jo imaš, da se boš medtem zabavala.

Četrti prizor.

Gričar, Ana.

GRIČAR. Kakšno podobico pa imate, gospodična? Ali jo smem jaz tudi videti?

ANA. Zakaj ne, gospod Gričar? To je moja rajna mama. Ali ni bila krasna?

GRIČAR. Prekrasna. Vi gledate kar v zrcalo. Gospod papa jo najbrž tudi rad pogleda.

ANA. Zunaj pač, a doma je ne vzameva nikoli v roke. Mama ne vidi rada. Jaz sem jo imela prej v svoji sobici; a mama je menila, da se prevelikokrat zagledam vanjo; časi se mi je res tudi milo storilo, in mama je mislila, da jaz njej kaj očitam. Tako jo je papa vzel, in kadar sva sama, jo gledava.

GRIČAR. Druga žena je pač vedno ljubosumna na prvo. Ampak nekaj novega Vam bom jaz povedal: Vaša sestra se je odločila za Hrena.

ANA. Ali res? Glejte, tega sem se jaz bala. Njej bi bila jaz samo Vas privoščila. Ali ste kaj žalostni?

GRIČAR. Tako malo, gospodična, da me je, po pravici rečeno, skoro sram. Pa saj komaj vem, kako je prišlo do tega razmerja. Z Vašo rodbino sem že dolgo v trgovski zvezi; hotel sem se pa še tesneje zvezati. Razodel sem svojo željo Vašemu očetu, in domenila sva se, da se snidemo. Prišel je gospod, prišla gospa in gospodična Pavla, in zgodilo se je, kar se je zgodilo. O Vas sem komaj ime zvedel, in tudi pri Vas doma sem mogel malokdaj z Vami govoriti. Vendar sem Vas začel nehote primerjati z Vašo sestro, in vesa se je nagnila vedno na Vašo stran, in nekako žal mi je postalo, da mi je bilo površno oko obviselo na šopirnem lepoticju, preden je zagledalo preprosto lepoto.

ANA. Kadar ste enkrat izbrali, gospod Gričar, ne bi bili smeli več primerjati.

GRIČAR. Besedo sem držal, gospodična; tem laže, ker mi je Vaša mama ali mačeha zatrjevala, da se Vi sploh nočete omožiti. Za menoj je

nastopil gospod Hren, s precejšnjim uspehom, kakor veste. Gospodična Pavla bi tudi ne bila smela primerjati; a najbrž je smatrala mene za vezanega, sebe za prosto. Gospod Hren me je začel izpodnašati, in jaz bi se bil lahko užaljen priporočil. Toda takemu tekmeču se nisem hotel umekniti; prišla me je trma in mi branila, da se nisem obrnil tja, kamor me je vleklo srce. Gospodična Pavla se je časi prav čudno vedla proti meni.

ANA. Nikar ne žalite moje sestre, gospod Gričar!

GRIČAR. Verjemite mi, gospodična, da nočem jaz nikogar žaliti. Ampak jaz sam uvidevam, da sem za Vašo sestro preveč vsakdanji, premalo duhovit. Ona si želi veleumnega moža, jaz pa dobrega srca in pridne gospodinje. Ona mene ne more pretvoriti, in jaz sem zaman poizkušal omajati njene nazore, kar ste mi ravno Vi večkrat zamerili. Odločiti se ona sploh nikoli ni mogla ali ni hotela, in z zakonom bi se najbrž oba zaračunila. Zdaj se je pa stvar sama od sebe razrešila, na obojno srečo.

ANA. Na obojno gotovo ne.

GRIČAR. Dobro ste pogodili, gospodična; na njeno srečo po mojih mislih ne in na mojo samo tedaj, če se mi posreči pridobiti Vaše srce in Vašo roko. Nikar mi ne segajte v besedo, gospodična! Da imate Vi o življenju iste nazore kakor jaz, to mi je znano; da me tudi nekoliko cenite, to vem; sicer bi me ne bili priporočali svoji sestri: zame pa ni človeka na svetu, ki bi ga tako spoštoval in tako ljubil kakor Vas, in če ne zavrnete moje roke, se hočem potruditi, da Vam povrnem srečo, ki mi jo morete samo Vi nakloniti.

ANA. A kako bi meni mogla odpustiti oče in mati, če bi se jaz tako pregrešila nad svojo sestrol!

GRIČAR. Vaša sestra je že izrekla odločilno besedo. To mi je zatrdil njen ženin, in to boste tudi Vi še nocoj iz njegovih ust slišali. Pri Vas doma ima prvo in zadnjo besedo mama, ki je za Hrena. Vaš oče pa stoji na moji strani, tako da se Vi nad nikomer ne pregrešite, če volite po svojem srcu.

ANA. Kako težko mi je kupiti sebi srečo za srečo svoje sestre!

GRIČAR. Hvala Vam, gospodična, za to prisrčno besedo, ki bo ostala neizbrisna v spominu mojega srca. Tu moja roka! (Si sežeta v roke.) Vaša rajna mati naj bo priča najine obljube. (Ana poljubi podobico in jo skrije.)

Peti prizor.

Prejšnja, Martin, Hren.

MARTIN. Sva že opravila; samo da bi ženske prišle enkrat o pravem času! Gospod Hren pa mi je nekako namigoval, da ste se Vi njemu umeknili in ne mislite več na Pavlo. Ali je res tako?

GRIČAR. Res, gospod Gornik. Kaj pa sem hotel! Da sta gospod Hren in gospodična Pavla edina, to sem videl. Meni ne preostaje drugega kot obema čestitati.

MARTIN. Čudno dobre volje ste, gospod Gričar. No, naj bo, kakor hoče in v božjem imenu! Če sta v zakonu oba pametna, je na vse strani dobro; če nori eden, se semtertja še prenese; križ pa je, če norita oba. Pravzaprav sem jaz pričakoval kaj takšnega. Kaj se hoče!

HREN. Prosim, gospoda, da se sporazumemo. Odločitev gospodične Pavle ni oddanes ali odvčera. Jaz samo tako sklepam. Vi ste bili vsi priča, ko si je gospodična Pavla prisvojila šopek, ki sem ga bil jaz podaril gospe materi. To je menda jasna beseda. Potem mi je mama sama povedala, da gospodična Pavla ne mara za gospoda Gričarja. Brez zamere, gospod Gričar!

GRIČAR. Narobe, gospod Hren. Gospodična, le dobro poslušajte!

HREN. Torej če ne mara za gospoda Gričarja, je izbrala mene, ker prideva samo midva v poštev. To je očitno.

MARTIN. Tako očitno to ni; ampak kdor jo pozna, ji lahko kaj takšnega pripiše.

GRIČAR. Jaz in gospodična Ana sva se pa tudi pogodila.

ANA. Ako je Vam prav, papa.

MARTIN. Nič manj ko tebi, Ana. Na to stran sije danes srečno solnce. Bož vama daj srečo!

HREN. Čestitam, gospodična, in še bolj Vam, gospod Gričar, in najbolj seveda sebi; zakaj zdaj drži tudi moja zveza. Samo Vas sem se bal, gospod Gričar.

MARTIN. To ste prav imeli; ampak zdaj naj bo, kakor je, in mirna Bosna.

Šesti prizor.

Prejšnji, Dora, Pavla.

DORA (se vrže na stol in si zakrije oči). Nezaslišano!

HREN. Kaj pa je, gospa? (Ji naliže in ponudi kupico vode.)

PAVLA. Mama, pomiri se! Zdaj smo vsaj spoznali hinavščino in zahrbtnost svojih prijateljev.

ANA. Kaj pa se je vendar zgodilo, Pavla?

GRİČAR (Hrenu). Ali ni imela prej gospodična Pavla drugačne obleke?

HREN. Meni se tudi zdi, a nisem tako pazil. Sicer se pa ženske po trikrat na dan preoblačijo.

DORA. To mora priti v javnost, da se bo zgražal ves slovenski svet.

MARTIN. Mama je preveč razburjena. Pavla, povej ti, kaj imata!

DORA. To imava, da naju ljudje žalijo, omalovažajo, zaničujejo, zasramujejo, zato ker ni-
maš ti, Martin, moj soprog, ugleda med svetom. Oh, moj rajni papa je bil drug mož. On je vedno rekel: Še na psa se ni zmeraj zanesti, nikar na človeka.

MARTIN. Ali so vaju vun vrgli?

DORA. Marsikomu bi bilo to najbrž všeč; a me-dve sva same šli.

PAVLA. In za nama pojde najbrž vse, kar ima še kaj čuta za pravičnost in dostojnost.

DORA. Oh, kako se ti motiš, Pavla! Zdajle se bodo šele prav oklenile društva, ko bodo same med seboj. »Naraščaja« imam jaz že za-dosti. Kaj pravite, gospod Hren?

HREN. Jaz sem popolnoma onemel, gospa. Kaj takega bi ne bil jaz nikdar pričakoval.

ANA. Pavla, povej no, kaj se je prigodilo! Mene tako skrbi.

DORA. Mi smo vendar ugledna meščanska rod-bina; moj oče je bil c. kr. nadoficijant; moja hči ima dva snubca, dva ugledna snubca.

MARTIN. Zdaj samo še enega.

PAVLA. Kako to, gospod Hren?

HREN. Gospodična Ana se je ravnokar zaročila z gospodom Gričarjem.

PAVLA. Ah, tako! Komu pa naj čestitam?

DORA. Pustimo ničemurnosti! Da se je moralo meni to zgoditi, ki sem se tolikanj trudila! Glej, Pavla! Medtem ko sva medve delovali za občno blaginjo, je Ana natihoma pristavila svoj lonček k ognju in skuhala svojo juho.

GRİČAR. Juha gospodične Pavle je tudi že sku-hana. To ve ona in gospod Hren.

PAVLA. Potolaži se, mama! Morebiti se bo vse popravilo, ko spoznajo svojo krivičnost.

DORA. Lepo te prosim, pusti me s tako neslano tolažbo! To se mora maščevati.

MARTIN. Toda kaj, tega še vedno ne vemo. Ali so te dejansko napadle ali z besedami žalile?

PAVLA. Glej, papa! Dogovorjeno je bilo, da po-stane mama predsednica in jaz tajnica; a niti v odbor naju niso volile. Natihem in skrivaj in za hrbtom so si prilastile vse najine za-sluge.

MARTIN. V politiki se to dan na dan dogaja.

PAVLA. Kako perfidno sladko je govorila Jere-bova, češ, da je slišala, da naša mama ne mara prevzeti predsedstva, ker ima toliko drugega dela.

HREN. Nesramna ženska!

PAVLA. In ker mora paziti na dve odrasli hčeri.

HREN. Smešno!

PAVLA. In koliko še drugega, gospod Hren! Ali ni rekla Pavletova, da je treba predsednice, ki bo ne samo sposobna, ampak ki bo uživala tudi potrebni ugled?

HREN. Višek predrznosti! Nekaj se mora ukreniti.

DORA. To mi je bilo dovolj. Vrgla sem jim vse spise pred noge in slovesno izstopila.

HREN. Edino pravi odgovor na tako žaljenje.

GRİČAR. Zato ni čudno, da je gospodična Pavla že prej zapustila zborovanje in se tukaj ne-koliko oddehnila.

PAVLA. Kako prej? Z mamó sem prišla, z mamó odšla.

HREN. Tako je. Gospod Gričar je na napačnem sledu in ne pazi na svoje besede.

DORA. Obe sva šli pred koncem; zato bom tudi članarino za obe nazaj zahtevala, zase in za Pavlo. Članarine jim ne pustim.

HREN. Prav imate, gospa. Članarino bi jemale, volile pa nasprotno. Kaj pa še!

MARTIN. Samo če bodo hotele vrniti.

DORA. Jih bom tožila. Oh, kako mi je žal vseh potov in vseh sitnosti zaradi tega društva! Samo zaradi tega »Naraščaja« sem odslovila pošteno in pridno hišno in si nakopala leno in ničemurno avšo. Ampak to ti povem, Mar-tin, o prvi priliki pojde iz hiše naša Lojza.

MARTIN. Čim prej, tem boljše. Nič se ne jezi, Dora! Koliko nepotrebnih skrbi si zdaj re-šena in koliko laže se boš zdaj brigala za dom!

DORA. Moj živ dan, brigala za dom! Ali se nisem vedno brigala? Ali ste katerikrat stradali? Ali ni bilo vedno vse v najlepšem redu?

MARTIN. Ampak Ane ne bomo imeli vedno doma.

DORA. Bomo imeli pa Pavlo.

GRIČAR. Tudi ne, gospa. Saj praznujemo lahko nocoj dvojno zaroko. Večerja je naročena.

HREN. Kaj menite, gospodična, in kaj pravite Vi, gospa?

DORA. Jaz pravim, da se je treba maščevati.

ANA. Najlepše se maščujemo, če se ne zmenimo zanje.

HREN. Res je to. Te spletkarice je treba ignorirati; za nas morajo biti dim in puh.

DORA. Premalo, gospod Hren, vse premalo. To ti povem, Martin, teh neolikanih gospe, teh domišljavih gospodičen ne boš ti več pozdravljal.

HREN. To se umeje. Pozdravljanje se mora vse kako ustaviti, demonstrativno ustaviti.

GRIČAR. Nekateri pljujejo ob takih povodih pred ljudi, pišejo brezimna pisma, črne in ovajajo.

ANA. Oh, to pa ni lepo, gospod Gričar.

GRIČAR. Vem, da ni lepo; ampak kdor se maščuje, se ne drži tako natanko teh mej.

DORA. Kaj je lepo in kaj ni lepo, tega me ne bo nihče učil in najmanj ti, Ana, ki se ne boš več laskala in klanjala tem nadutim ženskam. Ponižnosti in pohlevnosti in ljubeznivosti je zdaj konec.

Sedmi prizor.

Prejšnji, Marta.

MARTA. Dober večer, vsem skupaj! Ali ste slišali? Ali ste jih zdaj spoznali? Dora, kaj pa si zbežala, in ti, Pavla, ravnotako? Kaj pa se jih bojita? Jaz sem ostala do konca in sem jim take pravila, da so se za nosove prijemale.

MARTIN. Ali niti tebe niso volile v odbor?

MARTA. Ali sem jaz kandidirala? Iz teh rok ne sprejemem jaz nobene časti. Jaz sem jim takole rekla: Kaj jaz o Vas mislim, to vem; kaj pa ve o meni mislite, za to se ne brigam.

GRIČAR. Hudo ste jih uščipnili; in še tožiti Vas ne morejo.

HREN. Edino pravo stališče.

MARTA. Ampak nekaj drugega! Tako čudno so govorile, tako skrivnostno in zagonetno, tako zlobno in strupeno. Namigavale so, kolikor sem jaz povzela, na gospoda Hrena, na Pavlo in Ano.

GRIČAR. Kaj pa so trdile?

MARTA. Naravnost nič, po ovinkih pa vse. Toliko so izdajale, da sem vse razumela, in toliko pazile, da nisem mogla nobene za jezik prijeti. To sem ugenila, da mislijo reči, da hodi naša Pavla za gospodom Hrenom.

HREN. Ah, kaj takšnega! Nezaslišano!

GRIČAR. Ali se Vam, gospod Hren, čudno zdi, če pride nevesta za svojim ženinom?

PAVLA. Jaz nisem še nikdar za nobenim hodila.

MARTA. In da hodi Ana tudi, in tudi za gospodom Hrenom.

GRIČAR. To ni mogoče. To je izmišljeno, zlegano. Kaj, gospod Hren? Govorite! Vas pozivljam v prvi vrsti, da izpričate resnico. Kaj je na tem? Ali je prišla tudi Ana katerikrat za Vami?

HREN. Častna beseda; to je golo obrekovanje.

ANA. Ali morejo biti ljudje tako hudobni, da si na lepem izmišljajo take laži! Ali Vi količkaj verjamete, gospod Gričar?

GRIČAR. Ne verjamem nič, ampak vedeti hočem. To se pa ne sme prezreti, tukaj je treba odločno nastopiti. V sodišču morajo dati zadoščenje za obrekovanje in sumničenje.

ANA. Ali ni nobenega drugega pomočka?

GRIČAR. Ali se bojite sodišča, gospodična?

ANA. Mene ne boli to obrekovanje; tako visoko stojim nad njim; žali pa me Vaša nezaupnost, gospod Gričar, Vaše sumnje, Vaši dvomi.

GRIČAR. Odpustite, gospodična, kar je proti moji volji, proti mojemu razumu zakrivila boječa ljubezen, ki trepeče pred vsako senco, vsakim šumom!

DORA. Katere pa so bile to? Imena povej, Marta, imena!

MARTA. Katere? Tega ne vem. Vse so bile, ali vsaj večina, najmanj pa dve ali tri. Pravijo, da so videle, kar so videle. Kaj jim hočeš?

DORA. Pred sodišče z njimi! Moj rajni papa je vedno rekel, da se sodišča še nedolžen človek boji.

HREN. Najnedolžnejši najbolj, gospa. Glejte, jaz sem s tem natolcevanjem prizadet, hudo prizadet. Moje ime se je imenovalo, sramotilo, blatilo; in vendar, v svesti si svoje nedolžnosti, zaničujem jaz to podlost, se ne brigam zanj, jo ignoriram. Najmanj pa mi prihaja na misel, da bi po sodiščih iskal svojo izgubljeno čast. Tam jo je še malokdo našel, in kdor jo

je, je moral visoko najdnino plačati. Moja čast se ne čuti žaljena.

MARTIN. To Vam rad verjamem, gospod Hren; ampak za naši dve hčerki gre.

DORA. Martin, tu ne pomaga nič; tožiti moramo.

GRİČAR. In gospod Hren bo priča.

HREN. Bodite brez skrbi, gospod Gričar! Kar se tiče gospodične Ane, prisežem jaz stokrat, ne enkrat, da so vse govorice laž in obrekovanje.

DORA. Ampak zastran Pavle, gospod Hren, vendar še laže prisežete. Martin, ti boš tožil. Pavla je tvoja hči, in ti si njen pravi oče.

HREN. To se bo vse pojasnilo, gospa, vse uredilo. Jaz skočim k svojim sestričnam in tam bom vse izvedel in potem bom poročal. Torej oprostite me, prosim! Klanjam se, priporočam se, zdravi!

MARTIN. Večerjali bi pa vendar še lahko z nami.

HREN. Jaz nimam miru, dokler ni ta zadeva poravnana. Nāklon. (Odide.)

Osmi prizor.

Prejšnji, brez Hrena.

MARTIN. Čuden človek in sitna zadeva. Morebiti se je ta ljubi Hren s svojimi zmagami okrog bahal.

GRİČAR. Če bi se jaz ne bal koga razžaliti, bi rekel, da je slepar.

ANA. In vendar je padel zastran njega sum tudi na mene.

DORA. Kaj ti! Ampak Pavla, Pavla!

ANA. Glej, Pavla, prej jaz nisem vedela, kaj imam s svojim mirnim življenjem; zdaj pa vem.

GRİČAR. Mi vsi trpimo z Vami, gospodična. Mi vemo, kaj je resnica, ampak po dokazih koprimo, da bi nam je dvom ne omajal.

MARTIN. Midva, gospod Gričar, bova vso stvar do konca dognala. Če se je Hren samo bahal, ga bo treba prijeti. Izvedeti pa morava predvsem, kdo in s čim je dal povod tem govoricam.

MARTA. In še nekaj! Namigavalo se je tudi na neko starko.

DORA. Na starko? Križ božji! Starka sem pa jaz. To pa leti na mene. Jaz starka? Še petinštirideset let nimam. Govori, Marta, kaj so rekle! Povej vse natanko!

MARTIN (zaupno Gričarju). Pojdimo k večerji! Ana, ti tudi in Pavla! (Odidejo neopaženi.)

MARTA. Tako so govorile in nič drugač. Jaz pripovedujem, kar sem slišala.

DORA. Grozno! Ali si res slišala besedo starka? Ali si prav slišala? Časi se človeku samo tako zdi.

MARTA. Res sem slišala in takoj spoznala, da leti na tebe. Ker tebe ni bilo več zraven, so merile in streljale seveda na mene in kako grdo so se muzale!

DORA. Ali si pripravljena ti to »starko« pred sodiščem izpričati?

MARTA. Kjer hočeš. Starka vendar ni Pavla ali Ana; to si samo ti.

DORA. Oh, kako hudoben je svet! Zato, ker sem jaz predobra. Z dobroto ne pridem nikamor. Maščevati se hočem in maščevala se bom. To ti povem, Martin — (Obe se ozirata okrog.) Kje pa je Martin?

MARTA. Vsi so šli. Pojdiva za njimi! Takšni so!

DORA. Starka, starka!

Tretje dejanje.

(Hodnik pred Hrenovim stanovanjem. Klop ob steni.)

Prvi prizor.

Hren (odhaja), Lojza (prihaja po stopnicah gori).

HREN. Že zopet tukaj? Ali nisem rekel, da me pusti pri miru? Ali ne čutiš, da naju zasledujejo, da slutijo in sumijo?

LOJZA. Jaz sem prišla povedat, da mi je gospa službo odpovedala. Drugi teden pojdem. Sicer ste pa obljubili, da me popeljete danes na kmete.

HREN. Ne utegnem; imam nujno pot.

LOJZA. Bom počakala. To popoldne sem prosta.

HREN. Dobro. Tu je ključ mojega stanovanja. Počakajte me notri; a ne puščajte nikogar v sobo in ne oglašajte se nikomur!

LOJZA. Prav; ampak vrnite se kmalu! (Hren odide.) Človek ima tako malo prostega časa, da bi bilo greh, če bi ga ne porabil. (Pogleda skozi okno.) Lep razgled! Same visoke hiše, nobena manj ko tri nadstropja. — Kdo pa tamle prihaja? Ali ni naš gospodar? Seveda je in kako hitro hodi! Umeknimo se! In gospod Gričar je z njim. Kamli gresta? Ah, v Hrenovo hišo. Ali iščeta gospoda Hrena? Čudno, da ga nista srečala. Sta že na stopnicah. Skrijmo se! (Se zaklene v sobo.)

Drugi prizor.

Martin, Gričar.

MARTIN. V hišo je šla; vun je ni bilo. Tu je Hrenovo stanovanje. (Zvoni in trka.) Gospod Hren, gospod Hren! Jaz sem tukaj, Martin Gornik. Z Vami bi rad govoril. — Nič. — Ali ni nikogar doma? — Vse tiho. — Pavla, ali si ti notri? Ali si se tako izpozabila, da sramotiš sebe in nas? Odpri! Jaz, tvoj oče, ti zapovedujem. Pavla, poslušaj me! Ti ne veš, kako hudo mi je, da te moram prositi in moram biti celò pripravljen, da bodo ljudje s prstom za nami kazali.

GRIČAR. Pavle ni notri; torej je Ana. Oh, moje slutnje, moje bridke slutnje! Tako pada slana na mlado cvetje, tako bije toča po žitnem polju.

MARTIN. Nikar se ne vznemirjajte, gospod Gričar! Najnedolžnejši človek ne stoji tako visoko, da bi ga ne dosegel sum; a dokler se ne vidi sum opravičen, se mu moramo ustavljati.

GRIČAR. Negotovosti jaz ne prenesem. Jaz skočim k Vam na dom, gospod Gornik, da se osebno prepričam, če me je res nesreča zadela. Takoj bom zopet tukaj.

Tretji prizor.

Martin.

MARTIN. Siromak! Kako rad jo ima in kako hudo mu je! A kaj je njegova žalost v primeri z mojo! Vsaka rana se zaceli, če se ji ne primeša strup sramote. Oh, lahkomišelní otroci, koliko skrbi in žalosti prizadevate najdobrotnejšim staršem! (Trka zopet.) Gospod Hren, če ne odprete takoj, se obrnem jaz do postavne oblasti, ki Vam bo dokazala, da je še pravica na svetu in da se zakoni ne prestopajo brez kazni. Nesramni zvodník, le pridi mi v roke! — Pavla, zdaj sem jaz sam tukaj. Nič se ne boji! Odpri in pridi vunkaj! Jaz ti odpustim vso bridko žalitev; pokriti hočem tvojo sramoto in branil bom svoje dobro ime do zadnjega diha. Samo usliši mojo prisrčno prošnjo in usmili se svojega očeta! — Ana, ali si morda ti v sobi? Kar sem govoril Pavli, velja tudi tebi. Sirota, matere nimaš; jaz sem ti oče in mati in z obojno ljubeznijo te ljubim. Ali ne najdejo moje besede nobenega odmeva v tvojem srcu? Vse bomo storili zate. Preselili se bomo v drug kraj, kamor ne bodo segli

hudobni jeziki. Samo poslušaj me in odpri! — Nič. — Grozna strast, ki zamori v srcih vsa druga blaga čuvstva!

Četrty prizor.

Martin, Gričar.

GRIČAR. Jaz sem že nazaj in ne vem mnogo več ko prej. Hišnik mi je pravil, da Hrena ni v stanovanju, da ga je sam videl, ko je odhajal, in da se ni še vrnil.

MARTIN. Kaj pa doma?

GRIČAR. Tam nisem bil. Srečal sem gospo soprogo in teto Marto in jima povedal, kaj se je zgodilo. Prestrašili sta se obe in zdaj iščeta po mestu dobrega gospoda Hrena. Doma pa ni ne gospodične Ane ne Pavle.

MARTIN. Ah, to je nesreča! Čakati bo treba, da se vrne gospod Hren.

GRIČAR. Saj lahko pokličeva policaja in ključalničarja, da se stanovanje siloma odpre. To pravico imate Vi kot oče.

MARTIN. To je res; toda pomislite, gospod Gričar, kako bodo ljudje vkup drli, kakšen bo hrup, če s silo vdrem in izvlečem na dan svojo sramoto!

GRIČAR. Menda vendar ne bo skočila skoz okno.

MARTIN. Naj stori, kar hoče! Rajši jo vidim mrtvo kot v sramoti. Kdo bi si bil mislil, in kaj je bilo tega treba! Saj mu je ne branimo. Naj ga vzame, če sama tako želi in če je mati tako zaslepljena. A da hodi za njim, da daje sebe in svojo rodbino ljudem v zob, to je žalostno.

GRIČAR. Če se vzameta, bodo ljudje hitro pozabili.

MARTIN. Ljudje pač, a jaz nikoli. To so tiste sanjarije, tisti neumni nazori, da ima vsak človek pravico, da se svobodno razmahne, da se po svoji volji izživi brez ozira na pravice in na voljo drugih, katere zadene z njim vred ali sreča ali nesreča.

GRIČAR. Z Vami, gospod Gornik, sočuvstvujejo vsi pošteni ljudje.

MARTIN. Vsi pošteni ljudje bi morali biti ena rodbina, ki bi se združena ustavljala krivicam. Tudi zaradi Vas, gospod Gričar, je meni hudo. V kakšno svaštvo boste zašli!

GRIČAR. Moje spoštovanje do Vas ostane nedotaknjeno.

MARTIN. Tako nepričakovan, tako neverjeten je ta dogodek, da si ga ne morem razložiti. Še Pavla ni bila posebno zaverovana v tega člo-

veka, Ani pa je bil zoprni. Doma sem obe trdo prijel; a obe sta se rotile in prisegali pri vsem, kar jima je sveto, da se nista še nikdar na samem sešli s tem sleparjem.

GRIČAR. Gospodična Pavla je tudi prisegala?

MARTIN. Tudi.

GRIČAR. Čudno!

MARTIN. In jokala je in kričala, kakšna krivica da se ji godi, in z njo je kričala mati in me gonila na sodišče. A preden stopim pred sodnika, moram sam dognati, da je pravica na moji strani; drugač si nakopljem poleg nesreče in sramote še zasmeh.

GRIČAR. Potemtakem bi bil Hren lažnivec in slepar.

MARTIN. Da je slepar, to je že zdavnaj moje mnenje, in če bi bil mogel jaz prepričati ženo in hčer, bi ne imeli sedaj te žalosti in te sramote. Ker je pa šla za njim, ne kaže drugač, kot da se vzameta. Če se bo upiral, ga bom najprej javno kaznoval (zamahne s palico) in potem tožil zaradi zavajanja.

GRIČAR. Da bi se ustavljal, na to ni misliti.

MARTIN. Nekaj časa ga že ni na izpregled, in če bi ne bila stvar že tako daleč dozorela, bi mu jaz za to hvalo vedel; a sedaj je druga reč. Žena je vsa divja in vedno mi očita, kako bi bil njen rajni papa v podobnem slučaju ravnal. A meni se zdi, da se jezi bolj na »Naš narščaj« kot na Hrena.

GRIČAR. Morebiti je pa šla gospodična Pavla ravno zato za njim, ker se ji umiče; morebiti hoče pojasniti.

MARTIN. Morebiti. Kdo jo razume? Morebiti samo hlini ravnodušnost. S sestro se zadnje čase prav pisano gledata, posledica zlobnih govoric, ki puščajo vedno sum za seboj. Kazalo bi pa to tudi, da se ravnodušno samo dela. Tako je pri nas vse razprto in razdrto. Samo svakinja je ostala še preudarna in ta nas uči, kako bi bili morali postopati, da bi se ne bile prigodile te sitnosti. — Meni se zdi, kakor da bi jo slišal. Ali mi zveni njen glas še vedno po ušesih, ali pa je sama blizu.

Peti prizor.

Prejšnja (vstaneta in ponudita sedež), Dora, Marta.

MARTA. Po vsem mestu sva ga iskali; nikjer ga ni, in nihče ne vé, kje bi bil.

DORA. Jaz sem medtem tudi domov pogledala, če bi se bil morda tam oglasil. Nič.

MARTIN. Ali je katera deklet že doma?

DORA. Nobene ni, in Hrena ni. Ali veš dobro, da ga ni v stanovanju?

MARTIN. Vem; a on naj bo, kjer hoče. Toda Pavla je najbrž notri.

DORA. Zakaj bi morala biti ravno Pavla najbrž notri! Ali ni ravnotako lahko tudi Ana?

GRIČAR. Kam pa mislite, gospa!

MARTA. Govori se tako in tako, gospod Gričar, in mi moramo ravno dognati, kaj je res. V naših časih in v naši rodbini je bilo kaj takega izključeno. O, vzgoja otrok je težka naloga, in malokdo ji je kos. Torej ti misliš, Martin, da je Pavla notri?

MARTIN. Naj bo, katera hoče. Da je notri, to je sramota, to je nesreča. Jaz sem trkal, prosil, grozil, brez uspeha, vse zaman.

DORA. Ostrašil si jo, kaj drugega? in zdaj si ubožica ne upa vun. Saj moški tega ne umejete. S silo se samo pri moških kaj doseže, pri ženskih nič, in z otroki je treba lepo ravnati; ti jih le prerad strahuješ. Meni bo takoj odprla, boš videl. (Potrka na vrata in prosi:) Pavla, ljubo dete, ali si notri, ali čuješ glas svoje mamice? Vrne se zopet v moje naročje! Vse naj bo odpuščeno, vse pozabljeno, da le tebe zopet dobimo. Mila moja grlica, odpri mi, da te zopet enkrat objamem in poljubim! Usmili se svoje žalostne mamice! — Nobenega odgovora. — Vse tiho. — Oplašili ste jo s krutimi grožnjami.

MARTA. Morebiti pa res ni Pavle notri.

DORA. Tako je; notri je ni; kako se bo oglasila? Da se meni, svoji materi, ni odzvala, to mi je dokaz, da je ni notri.

MARTA. Torej Ana, kakor sem jaz že od začetka slutila.

GRIČAR. To ni mogoče, ni mogoče.

MARTA. Kar si ljudje izmislijo, to je vse mogoče; vpraša se le, če je res ali ne.

GRIČAR. Oh, kaj me še čaka!

MARTA. Jaz bi Vam svetovala, gospod Gričar, da se nekoliko odstranite. Taka odkritja pretresejo človeka, ki je v srcu prizadet. Jaz Vas milujem.

GRIČAR. In jaz ostanem tukaj, naj pride, kar hoče. Naj bo resnica še tako bridka, laže jo bom prenesel, kot prenašam to mučno, to morečo negotovost. Smrt je boljša kot umiranje.

DORA. Torej pogum, gospod Gričar! Kmalu se bo pokazalo, pri čem da smo. (Potrka trdo in govori strogo:) Ana, ali se ti notri skrivaš? Takoj vun! Ti grda ženska! Ali tako plačuješ dobrote svojim staršem? Če ne odpreš takoj, pride policija in te izvleče iz nesramnega brloga. Ali veš, kaj te čaka, če ne boš poslušala? Prisilna delavnica. Ti nehvaležni, neposlušni otrok! Če se ne oglasiš takoj, te ni treba več domov; ne boš več sedala za našo mizo. — Kaj praviš? — Ali ni nekaj rekla?

MARTA. Jaz nisem nič slišala. Morebiti pa tudi Ane ni notri.

MARTIN. Ena je; to se je meni naznanilo, in z gospodom Gričarjem sva še videla barvo obleke, ki je bila rjava.

GRIČAR. Če ni bila siva.

DORA. Rjavo nosi Pavla, sivo Ana.

MARTIN. Kam pa sta šli obe? Ali nista šli skupaj?

DORA. Oh, skupaj. K neki prijateljici sta šli, ravno zaradi teh govoric, da poizvesta kaj natančnega, kaj določnega. Saj leti sum na obe in, moj Bog, celo na mene. Kakšni strupeni jeziki!

GRIČAR. Odšli sta skupaj, hodita pa vsaka svojo pot. Ali je to verjetno?

MARTA. Sta se pač spotoma ločili. Pretveza se hitro dobi. To so posledice premehke vzgoje. Kolikokrat sem jaz Dori rekla: Dora, sem rekla, na odrasla dekleta je treba noč in dan paziti, ker imajo povsod oči in ušesa, kjer ni treba. Delati morajo čez dan, zato da spe ponoči, in če se jim začne pri belem dnevu kaj sanjati, jih je treba takoj prebuditi. O, če bi bili dekleti moji, jaz bi ji bila drugač držala. A dandanes velja pravilo: Stari naj delajo, mladina naj postopa, in vse za otroka, vse za naš naraščaj!

MARTIN. Ljuba moja, ti zvoniš po toči. Ali nisi ti s sestro vred vedno Pavli potuhe dajala? Ali je nisi ti najbolj razvajala? Ali nisi vedno hvale pela gospodu Hrenu?

DORA. Meni, Martin, delaš ti krivico. Ani vsaj jaz nikdar nisem potuhe dajala. Da sem pa Hrena morda više cenila, kot zasluži, to je krivda mojega dobrega srca, ki ne more o nobenem človeku nič slabega misliti, ki si ne upa nikogar obsoditi, nikogar sumničiti. Moj rajni papa je vedno rekel: Kakršen je vsak sam, tako sodi o drugih. — Poslušajte!

Šesti prizor.

Prejšnji, Hren.

HREN (pripoje). Nikar naj se ne vpraša, zakaj, kako, čemu. To je navada naša. Chacun à son goût.

Klanjam se, gospa, klanjam se. Kakšna čast, kakšna sreča! (Poljubi roko Dori, jo poda Marti in podaje Martinu in Gričarju, ki jo zavrmeta.) A tako? Slišal sem, da ste me iskali. Prosim, vstopite v moje stanovanje! (Išče po žepih.) Ah, kje pa je moj ključ? To presenečenje, ta sitnost! Ključ sem nekam založil ali pa sem ga izgubil. Res, ni ga; moja častna beseda. Bridko obžalujem. S čim pa morem gospôdi postreči?

MARTIN. Jaz bi Vam najrajši s palico postregel.

HREN. Prosim lepo, zakaj?

DORA. Oh, gospod Hren, koliko žalosti in sramote nam Vi napravljate! Z razprostrtimi rokami smo Vas sprejeli in brez pomislekov bi Vam bili dali roko svoje najmlajše, najljubše, najdražje hčerke. Oh, Pavla, kaj si nam storila! Glejte, kakor je meni dobro ime mojega otroka pri srcu, tako bi morali tudi Vi skrbeti, da ostane na dobrem glasu Vaša izvoljenka.

MARTA. Odkod ste se vzeli s svojo nesramnostjo in predrznostjo, gospod Hren?

GRIČAR. Govorite brez ovinkov in naravnost! Ali je v Vaši sobi zaklenjena gospodična Ana?

HREN. Gospodična Ana? V moji sobi zaklenjena? Ne. Moja častna beseda.

DORA. Torej Pavla. Oh, moje bridke slutnje!

GRIČAR. Saj mu ne more nihče verjeti. Še enkrat Vas vprašam, katera gospodična je v Vašem stanovanju zaprta?

HREN. Oh, ta je lepa. Zdaj pa jaz vprašam: S kakšno pravico stavite Vi meni to žaljivo vprašanje?

MARTIN. To pravico imam jaz kot oče, in moje vprašanje je, če ste pripravljeni dati popolno zadoščenje užaljenemu imenu poštene rodbine.

HREN. Dà, seveda, vsekako.

DORA. Ali ste pripravljeni v zakon vzeti mojo hčerko?

HREN. Gotovo, gospa. Takoj, če je treba in če se mudi.

GRIČAR. Katero hčerko pa, gospod Hren?

HREN. Katero? Katera je.

MARTA. O nesramni človek! Ali misli, da bo obe dobil in morda mater po vrhu? Ali se je še katerikrat kaj takšnega slišalo?

HREN. Prosim, gospôda, lepo prosim. Kaj pa naj storim? Silite me, da vzamem hčerko gospoda Gornika v zakon; ker sta pa dve in ker jaz ne vem, katero mi odkazujete, moram reči, da sem pripravljen vzeti eno ali drugo.

MARTIN. Tisto boste vzeli, ki se je zaklenila v Vašo sobo, ki se je otrsela vsega sramu, ki je nakopala sramoto sebi in svojcem. Kolikor se dá taka sramota še popraviti z zakonom, boste Vi popravili.

HREN. Prosim, gospod Gornik, saj snubim Vašo hčerko.

MARTIN. Ne govorite o moji hčerki! Tista, ki se je tako izpozabila, ni več moja hči, čeprav nosi njeno obleko, in ravno to boste vzeli, ki je že pri Vas. Odločite se!

HREN. Prosim lepo, to je nasilje.

GRIČAR. Gospod Hren, kakšno nasilje, ko ste mi Vi oni dan sami zatrdili, da jo vzamete rajši danes ko jutri! Saj se še spominjate na dan tistega zborovanja, ko sem Vas dobil v družbi z gospodično.

MARTIN. Toliko Vam povem, gospod Hren: jaz bi najrajši vso stvar izlepa, brez hrupa opravil; na sodišče ne hodim rad; a če me prisilite, Vas bom najprej javno pretepel in potem Vas zatožim zaradi zavajanja.

HREN. Kakšnega zavajanja? Ta gospodična je prišla vendar sama za menoj; jaz je nisem vabil; celo odkrižati sem se je hotel; zakaj moje dobro ime trpi.

MARTA. Moj živ dan, kako laže!

DORA. Odkrižati se je hoče. Nesramni slepar!

GRIČAR. Njegovo dobro ime trpi! Kolika predrznost!

MARTIN. Pustite ga, gospod Gričar! Sodišču itak ne odide. Odkrižati se je niste mogli! Zakaj pa se niste k meni zatekli ali k njeni materi?

HREN. Prosim, v kakšen glas bi bil pa spravil samega sebe! Njene matere pa jaz ne poznam.

DORA. Njene matere ne pozna! Torej je prej legal.

GRIČAR. Torej je Ana. Oh, bridka nesreča!

MARTA. Ali nisem jaz vedno trdila, da Pavla ne more biti? Ne samo, da je predobro vzgojena, tudi preponosna je.

GRIČAR. Kaj hočem sedaj, gospod Gornik? Miloval bi Vas, pa sem sam milovanja vreden.

MARTIN. Morebiti je pa to tudi laž, in se je obakrat zlegal.

GRIČAR. Obakrat ni mogel legati, ker ima v sobi zaklenjeno eno ali drugo.

MARTA. Kdo Vam more še kaj verjeti, gospod Hren? Bodite pametni in povejte, ali ste legali prvič ali drugič!

HREN. Pametno bi bilo, če bi bil legal. Tistemu, ki noče verjeti, je boljše legati kot resnico povedati; laž je brez pomena, če se ne verjame; resnice je pa škoda.

MARTIN. Ali ste se odločili? Vi spravljate v slabo ime Ano in Pavlo.

MARTA. Celo mater Doro; zakaj »starka« je Dora; nihče drug. Takšen je ta človek.

MARTIN. Naj bo, kakršen hoče; a vseh treh ne more vzeti; tisto pa bo, ki je zdaj v njegovem stanovanju.

HREN. Saj pravim, da snubim Vašo hčerko. Kaj pa, če me ne bo hotela vzeti?

MARTIN. Ta, ki je notri, ni moja hčerka več; to ste slišali. Vi jo boste pa vzeli, in da bi Vas ona ne marala, tega se ne bojte! Če bo treba, jo bom jaz za lase k oltarju vlekkel. Dà ali ne? Sicer bo tukaj palica govorila, drugje pa sodišče.

HREN. No, dà, samo da ne bo hrupa.

Sedmi prizor.

Prejšnji, Lojza (skoči iz sobe).

LOJZA. Če je tako, čemu naj bi se jaz še skrivala? Nič se ne bojte, gospod Hren! Jaz Vam bom zvesta ženka in dobra gospodinja.

HREN. Na, hvala lepa! Kaj pa še?

DORA. Kaj, Vi ste bili notri? Predrzná ženska! Kako si upate!

LOJZA. Kako? Jaz sem bila vendar pri očetu.

DORA. Pri kakšnem očetu, lažnivka?

LOJZA. Žaliti se pa jaz ne dam in lažnivka nisem. Gospod Hren je oče mojega otroka; to je sodišče dognalo in izpričalo, in sodišče ne laže. Ali ste mislili, milostiva, da moj otroček nima očeta? Tu se vidi, koliko Vi umejete o naraščanju, in kako prav je, da so Vas gospe izrinile iz društva.

MARTIN. Človek ne vé, ali bi se jezil ali veselil.

GRIČAR (pokaže nase). Ta-le človek se veseli; (pokaže na Hrena) ta-le se pa najbrž jezi.

DORA. Kdo Vam je dovolil nositi obleko moje hčere? Ah, te govorice! Torej ste tudi mojo nosili in naše Ane.

LOJZA. Gospa, jaz Vam bom nekaj povedala. Jaz sem služila že pri imenitnejši gospodi, kot ste Vi; a kadar sem se ravnala na ples, mi je gospa sama dejala: Lojza, je rekla, mojo obleko lahko vzamete, samo glejte, da je z rdečim vinom ali s črno kavo ne polijete! Tako je rekla in je bila imenitna gospa. Tukaj pa toliko hrupa za prazen nič. Ali sem mar raztrgala obleko? Ali sem jo zamazala? Ali nisem pazila nanjo, kakor če bi bila moja? Glejte si, ljudje božji! Prav mi je pa samo obleka gospodične Ane; ta me veže, Vaša mi je pa preohlapna; jaz nisem tako omarastega stasa.

MARTA. Kaj pravite, gospod Hren?

HREN. Prosim, gospa, jaz kljub tem otročarijam še vedno lahko vzamem gospodično Pavlo.

Osmi prizor.

Prejšnji, Ana in Pavla (ihteči, z robci na očeh).

PAVLA. Saj ti ga privoščim; kar vzemi ga! Ampak to me boli, da si tako zahrbtno ravnala z menoj, svojo sestro.

ANA. Oh, Pavla, nikar me ne dolži! Kar si slišala o meni in gospodu Hrenu, je golo obrekovanje.

MARTIN. Mirujta! Saj je zdaj vse jasno. Z Lojzo je prišla resnica na dan.

ANA. Nikdar nisem mislila jaz na gospoda Hrena. Ah, saj je tukaj. Govorite, gospod Hren! Ali sem jaz katerikrat zunaj doma na samem z Vami govorila?

PAVLA. Ali pa jaz. Teh neumnih in nesramnih govoric mora biti enkrat konec.

HREN. Jaz, prosim, nisem nikdar kaj takšnega trdil.

GRIČAR. Kaj? Vi, gospod Hren, hočete mene na laž postaviti? Ali niste Vi meni v obraz rekli, da je prišla gospodična Pavla za Vami?

PAVLA. Oh, nesramna predrznost!

MARTA. Nikar se ne razburjaj, ljuba moja! Tega gospoda je kazen že zadela.

HREN. Prosim lepo, gospod Gričar, Vi ste prvi rekli, da ste jo videli v moji družbi, in jaz sem samo pohvalil Vaše dobre oči. Ali naj bi se bil z Vami prepiral? Vi bi mi ne bili verjeli, kakor mi danes niste, in moja navada ni ljudem ugovarjati, če ni treba in če je zamen.

GRIČAR. Če boste tožili, gospod Gornik, jaz sem Vam s prisego za pričo.

PAVLA. Kaj takšnega o meni! Jaz ga niti ne pogledam več.

MARTIN. Nikar mu ne grenimo s tožbami vesele svatbe!

GRIČAR. Gospodična Ana, jaz Vam bom o priliki povedal, koliko sem trpel zaradi Vas ali pravzaprav zaradi gospoda Hrena in njegove neveste.

PAVLA. Lojza, kakšna pa ste Vi? Ali ni to moja obleka?

LOJZA. Saj sem že dosti preslišala zaradi nje.

DORA. Ti je ne boš več nosila, Pavla.

MARTIN. Naj ostane Lojzi kot poročna obleka.

GRIČAR. Gospod Hren in gospodična Lojza se namreč priporočata kot zaročenca.

MARTIN. Bilo srečno in z Bogom!

